їх правосвідомості. Вихідним моментом для вирішення даного завдання в процесі правового виховання повинно виступати вивчення основних тенденцій, що характеризують стан і розвиток правосвідомості розглядається соціально-професійної групи. Безпосередньо здійснюватися активізація правосвідомості співробітників правоохоронних органів повинна за допомогою створення одночасно соціальних, методологічних і методичних умов сприятливого функціонування правосвідомості.

Сформульовані практичні висновки і рекомендації не є безперечними і остаточними. Однак, їх облік буде сприяти подальшому розвитку теорії правосвідомості співробітників правоохоронних органів і практиці оптимізації її функціонування в скоєних умовах, поліпшення виховного процесу і, в кінцевому підсумку, підвищенню ефективності реалізації завдань і функцій держави.

Одержано 04.03.2018

Проанализировано состояние проблемы правосознания сотрудников правоохранительных органов на современном этапе развития украинского общества.

Ключевые слова: правосознание, сотрудники правоохранительных органов, профессиональное развитие.

УДК [159.9.07+351.74]:17.022.1

Інна Вікторівна ВОРОБЙОВА,
кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності
Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);
ORCID: http://orcid.org/0000-0003-0325-7744

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На основі ґрунтовних досліджень іміджу військовослужбовця Національної гвардії України (НГУ) за описами військовослужбовців і цивільного населення, що надані у різні кризові періоди

© Воробйова І. В., 2018

сучасності, створено психологічну модель формування іміджу військовослужбовця НГУ.

Ключові слова: військовослужбовець НГУ, імідж військовослужбовця НГУ, модель іміджу.

Порівняння реального, ідеального і відбитого типів іміджу військовослужбовця Національної гвардії України (НГУ), за описами самих військовослужбовців, а також порівняння ретроспективного, реального і ідеального типів іміджу військовослужбовців за описами цивільного населення, їх позитивних і негативних підтипів, наданих у період «Євромайдану» та у період проведення АТО дозволили створити модель формування іміджу військовослужбовця НГУ у свідомості пересічного українця (рисунок 1).

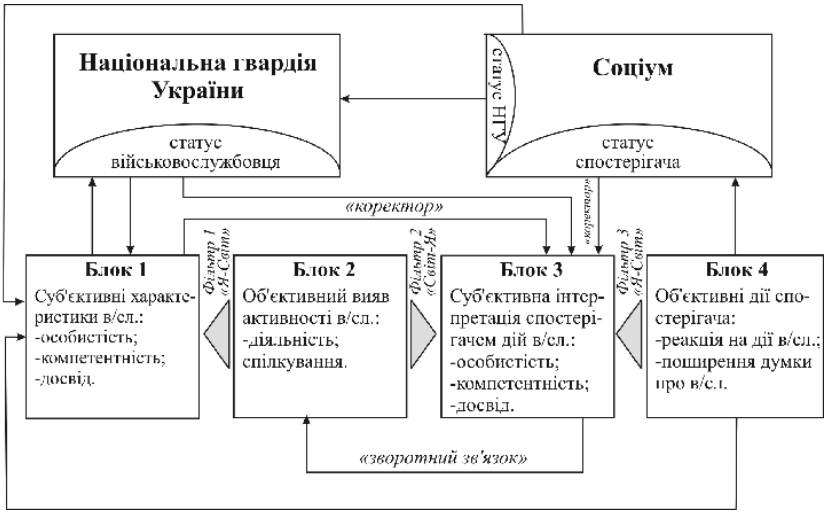

Рис. 1. Модель формування іїджу військовослужбовця НГУ

Перший блок в схемі визначає те, які цілі (зміст, рівень складності) ставить перед собою військовослужбовець, який спосіб дій для їх досягнення обирає: характеристики особистості військовослужбовця; соціальна та професійна компетентність (знання, вміння, навички, інший потенціал, який визначає ефективність досягнення цілей); професійний і життєвий досвід.

Реалізація особистості, компетентності, досвіду в діяльності і спілкуванні відбувається не напряму, вони переломлюються через складний фільтр «Я-Світ» (розуміється, як характеристики простору (соціального і предметного), в якому відбувається реалізація активності і позиція суб'єкта, з якої здійснюється ця реалізація, а також їх відбиття у свідомості суб'єкта).

Наступним блоком у наведеній схемі є безпосередні дії військовослужбовця, які можуть стосуватися предметного і соціального світу (діяльність і спілкування). Саме дії військовослужбовця можуть спостерігати інші люди. Спостереженню підлягають результати дій, спосіб їх досягнення, час, який на це витрачено, перешкоди, наполегливість у їх подоланні, інтенсивність дій, адекватність дій (відповідність ситуації, професійність дій).

Ці дії, в залежності від того, як вони співвідносяться з реальними обставинами предметного і соціального світу, інтенсивністю впливу на предметний і соціальний світ можуть носити рутинний характер (бути типовими, постійними), а можуть мати форму вчинку (бути видатними, незвичними).

На основі цих спостережень робиться висновок щодо мотивів, цілей, цінностей, професійної і соціальної компетентності військовослужбовця, його досвіду. Цей блок було позначено, як суб'єктивне сприйняття проявів активності військовослужбовців. На ці висновки впливає такий фільтр, як «Світ-Я» (розуміється, як характеристики простору (соціального і предметного), в якому відбувається сприйняття активності суб'єкта дії і позиція суб'єкта спостереження, з якої здійснюється це спостереження, а також їх відбиття у свідомості суб'єкта спостереження).

Спостерігання рутинних дій формує образ військовослужбовця екстенсивним шляхом – інформація накопичується, створюючи несуперечливий образ, а незначна інформація, що суперечить звичному образу військовослужбовця може ігноруватися чи викривлятися. Рутинна інформація, зазвичай, оцінюється, як така, що в тій чи іншій мірі підтверджує вже існуючий образ військовослужбовця.

Спостерігання вчинків, резонансних подій може змінювати створений раніше образ військовослужбовця, руйнувати його – це інтенсивний спосіб формування образу військовослужбовця. Зазначимо, що навіть звичайні дії на фоні певних соціальних подій чи посилені «коментарями» можуть стати резонансними.

В схемі передбачено наявність такого компоненту, як «коректор». Військовослужбовці (керівництво, речники) можуть вносити коментарі (безпосередньо чи через ЗМІ) щодо здійснених дій, їх «правильної інтерпретації». Інший напрямок корегуючих впливів – коментарі щодо «правильної» інтерпретації дій військовослужбовця, які вносить суспільна думка – особи, які є важливими для спостерігача; особи, які мають вагу у суспільстві, чи особи, які мають спеціальні засоби впливу. В якості корегуючих впливів можна відзначити і загальну оцінку (позитивну/негативну) суспільством діяльності НГУ взагалі і військовослужбовців зокрема, і здійснених ними виборів ціннісних орієнтирів в періоди кризи суспільства, які впливають на прийняття рішень військовослужбовцями і вибір способу дій.

Інтенсивність корегуючих впливів, наявність спеціальних засобів впливу може вести до «примусового» корегування (зміни) образу військовослужбовця у свідомості спостерігача, переоцінці зроблених висновків щодо дій військовослужбовця, які вони спостерігали раніше. Тобто в цій схемі зворотний зв'язок розуміється, як механізм корекції, який забезпечує відповідність створеного у свідомості спостерігача образу реальній практиці взаємодії.

«Коректор» – це механізм корекції, що забезпечує відповідність образу створеного у свідомості спостерігача стосовно соціальної думки.

На основі образів військовослужбовця НГУ спостерігач може будувати образ НГУ, як організації. В цьому випадку важливим є те, яке місце (статус) в структурі НГУ і суспільстві посідає військовослужбовець, чию активність спостерігають.

Сам спостерігач також має певний статус у суспільстві, тому поширення його думки (важлива наявність засобів поширення думки, здійснення впливів), його дій, як реакції на дії військовослужбовців (підтримка, протест, допомога) може стати «коректором» у формуванні образу військовослужбовця НГУ для інших українців. Дії спостерігача, як реакція на дії військовослужбовця можуть чинити певний корегуючий вплив на військовослужбовця, бути для нього «зворотним зв'язком». Крім того, дії і висловлювання спостерігача є об'єктивізованим показником того,

який образ військовослужбовця у нього склався. Звісно, що вони, як і у випадку з військовослужбовцем, обумовлені дією складного фільтру («Я-Світ» – безпечність сприйняття особою суспільства, можливість в ньому вільно висловлювати свою думку; самооцінки, стосунки, які склалися з оточуючими людьми тощо).

Обмін думками між спостерігачами, корегуючі впливи всіх рівнів (суспільства в цілому, НГУ, військовослужбовців НГУ, зацікавлених соціальних груп, політичних сил тощо) є способом переводу індивідуального образу військовослужбовця в усереднений – імідж військовослужбовця НГУ у свідомості населення країни. Звісно, що імідж військовослужбовця НГУ не можна вирахувати, як середнє арифметичне образів військовослужбовців за вибіркою українців, так як вага думки «авторитетних» людей відрізняється від ваги думок менш «авторитетних»; різною є вага думки людей, які безпосередньо взаємодіють з військовослужбовцями і людей, які не мають досвіду такої взаємодії; важливою є також інтенсивність поширення тієї чи іншої думки; засоби, що використовуються для цього і таке інше.

Звісно, що в представленій моделі формування образу військовослужбовця НГУ і його трансформації в іміджі не міститься вичерпного переліку усіх змінних, які впливають на цей процес, але в цьому і немає потреби. При роботі з іміджем нас цікавлять лише виражені та типові тенденції цього процесу. Представлене вище дослідження дозволило встановити ці тенденції.

Одержано 13.03.2018

На основе детальных исследований имиджа военнослужащего Национальной гвардии Украины (НГУ) по описаниям военнослужащих и гражданского населения, которые предоставлены в разные кризисные периоды современности, создана психологическая модель имиджа военнослужащего НГУ.

Ключевые слова: военнослужащий НГУ, имидж военнослужащего НГУ, модель имиджа.